

Huvudman

Oxelösunds kommun
kommun@oxelosund.se

Beslut

Datum 2024-12-16

Dnr SI 2024:5667

Sida 1 (18)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Oxelöskolan i Oxelösunds kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Oxelösunds kommun att senast den **14 april 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, undervisning av legitimerade och behöriga lärare, anställning av lärare, frånvaro och åtgärdsprogram. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen Oxelösunds kommun att senast den **16 juni 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brist rörande betygssättning (åtgärd 12 i beslutet).

Om Oxelösunds kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Oxelösunds kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

1. Se till att undervisningen i förskoleklass bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. De personer som bedriver undervisningen ska vara anställda som lärare. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med uppgift om vilken lärare som ansvarar och bedriver undervisning samt underlag som styrker lärarens legitimation och behörighet alternativt, om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga, lärarens erfarenhet och utbildning. Huvudmannen ska även redogöra för skälen till att huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig samt vilka ansträngningar som gjorts för att undervisningen ska bedrivas av lärare som har legitimation och behörighet. (2 kap. 13, 15, 18–21 §§ skollagen)

2. Se till att undervisning som ges enskilt bedrivs under ledning av lärare som ansvarar för undervisningen. Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare om inte någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga. De personer som bedriver undervisningen ska vara anställda som lärare. Huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska innefatta uppgifter om vilka lärare som ansvarar för undervisningen som ges enskilt samt anställningsavtal för berörda lärare. Om huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig ska huvudmannen för varje lärare ange skälen till detta. (1 kap. 3 § och 2 kap. 13, 15 och 18 §§ skollagen samt 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185])

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

3. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Det gäller exempelvis ämnena engelska i lågstadiet samt samhällsorienterande ämnen och svenska som andraspråk i mellanstadiet. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över undervisande personal på skolenheten där det framgår lärarnas legitimation och behörigheter samt vilka ämnen och årskurser som lärarna bedriver undervisning i. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Anställning av lärare

4. Upphör med att utan tidsbegränsning anställa lärare som saknar lärarlegitimation i de fall då undantagsbestämmelserna i 2 kap. 20 § skollagen inte är tillämpliga. För varje tillsvidareanställning av lärare som görs på skolan under perioden den 16 december 2024 till och med den 4 april 2025 ska huvudmannen inkomma med anställningsbevis samt lärarlegitimation. (2 kap. 20 §§ skollagen)

Frånvaro

5. Se till att vid minst ett tillfälle före den 3 februari 2025 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring utredning vid upprepad eller längre frånvaro. I det ingår också att rektorn ska förtydliga för lärarna och elevhälsan vem eller vilka som ansvarar för att uppmärksamma elever med sådan frånvaro. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 7 kap. 19 a § skollagen)
6. Se till att rektorn tillsammans med lärare och annan personal senast den 4 april 2025 identifierar vilka av skolans elever som har upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig

eller ogiltig frånvaro. En förteckning över dessa elever ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. Av förteckningen ska det framgå när respektive elevs frånvaro uppmärksammades. (7 kap. 19 a § skollagen)

7. För varje elev med upprepad eller längre frånvaro ska rektorn se till att det skyndsamt startas en utredning (om det inte anses obehövt) om orsakerna till frånvaron (och vid behov även en utredning om särskilt stöd). Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera när frånvaroutredningar startats och eventuellt slutförts för respektive elev från och med den 16 december 2024 till och med den 4 april 2025. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
8. Se till att rektorn, när en utredning om en elevs frånvaro har inletts, snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. Rektorn ska för varje frånvaroutredning som inletts i samband med åtgärd 7 ovan dokumentera när frånvaron anmälts till huvudmannen. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a och 22 §§ skollagen)

Åtgärdsprogram

9. Se till att vid minst ett tillfälle före den 3 februari 2025 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav gällande åtgärdsprogram. I det ingår också att rektorn ska förtydliga för lärarna och elevhälsan vem eller vilka som ansvarar för uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsprogrammen. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)
10. Se till att åtgärdsprogrammen innehåller uppgifter om när åtgärderna i ett åtgärdsprogram ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Huvudmannen ska i samband med redovisning av vidtagna åtgärder inkomma med tre åtgärdsprogram (avidentifierade). (3 kap. 9 § skollagen)

Betygssättning

11. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 3 februari 2025 informera om skyldigheten för lärare att vid betygssättningen särskilt beakta

resultaten på de nationella proven, och vad det innebär. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 10 kap. 20 a § skollagen)

12. Se till att skolans lärare vid betygssättning i ämnen där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska framgå vilka elever som genomfört nationella prov i ämnena engelska, matematik, naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen i årskurs 9 samt matematik och svenska som andraspråk i årskurs 6 under höstterminen 2024 och vårterminen 2025 och vad de fått för betyg på nationella provet respektive i det ämne för vilket provet gjordes. I de fall elevens betyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen i ämnet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 16 juni 2025. (10 kap. 20 a § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser anmälan till rektorn om utredning av särskilt stöd.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:5667) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Oxelöskolan i Oxelösunds kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Oxelöskolan 7-9 följer gällande bestämmelser om att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, undervisning av legitimerade och behöriga lärare, anställning av lärare, frånvaro, särskilt stöd och betygssättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, biträdande rektorer och rektorn samt lektionsobservationer

mellan den 18 och 20 november 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat anställningsavtal, åtgärdsprogram och frånvarostatistik på individnivå. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare och rektorn framgår att undervisningen i förskoleklass planeras av en förskollärare som arbetar 60 procent och som bedriver undervisning tre dagar i veckan. Av intervjuerna framgår vidare att de dagar förskolläraren är frånvarande bedrivs undervisningen av en lärarassistent som saknar lärarlegitimation och som inte är anställd som lärare för att bedriva undervisning i förskoleklass.

Vidare framgår av kompletterande information från rektorn att en elev som får enskild undervisning i årskurs 3 undervisas av en person som är anställd som barnskötare och en person som är anställd som elevassistent där båda saknar lärarlegitimation och behörighet för att bedriva undervisning för denna elev.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att undervisning definieras som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som

syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Av skollagen framgår även att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. (2 kap. 10 § skollagen)

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 13, 15 och 18–21 §§ skollagen)

Av förarbeten till skollagen framgår att utgångspunkten för att en aktivitet ska klassas som undervisning är att en lärare måste ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165 s. 633).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att all undervisning inte bedrivs under ledning av lärare i skollagens mening. Utredningen visar att två dagar i veckan bedrivs undervisningen i förskoleklass av en person som är anställd som lärarassistent. Vidare visar utredningen att för en elev i årskurs 3 ges undervisning enskilt av personal som inte är lärare, till exempel så kallad lärarassistent eller barnskötare. Denna personal saknar följaktligen även legitimation och behörighet för den undervisning som de bedriver.

En person som saknar anställning som lärare kan inte ansvara för sin undervisning, exempelvis att den utgår från aktuellt ämnes kursplan samt att bedömning och betygssättning genomförs. Den som är lärare enligt skollagens definition och som har rätt att bedriva undervisning är den som är anställd som lärare i verksamheten.

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skolans förteckning över undervisande personal framgår att 19 av skolenhetens 55 lärare saknar lärarlegitimation. Av förteckningen framgår även att 12 lärare som är legitimerade undervisar i ämnen där de saknar behörighet. Exempelvis bedrivs undervisning för årskurs 1-3 i ämnet engelska samt undervisning för årskurs 4-6 i samhällsorienterande ämnen och svenska som andraspråk av lärare som saknar behörighet i ämnet. Enligt rektorn är orsaken till att eleverna i årskurs 1-3 i ämnet engelska undervisas av obehöriga lärare att skolan har ett så kallat klasslärarsystem där tryggheten prioriteras utifrån att eleverna undervisas av färre lärare. Vidare uppger rektorn att tjänstefördelningen på skolan görs både utifrån lärarnas behörighet och utifrån vilka ämnen lärarna känner sig bekväma att undervisa i. Enligt rektorn finns det också en risk att en del lärare slutar på skolan om de inte får undervisa i det ämne de känner sig trygga i även om de är behöriga för ett ämne som de sedan inte vill undervisa i.

Av intervju med lärare på låg- och mellanstadiet bekräftas att det finns lärare som undervisar i ämnen och årskurser som de inte är behöriga i och att det finns lärare på skolan som är behöriga i de aktuella ämnena och årskurserna som skulle kunna hålla i dessa lektioner i stället. Av Skolinspektionens dokumentstudier framgår att det är möjligt att med befintliga lärare på skolan ändra tjänstefördelningen så att eleverna i större utsträckning undervisas av lärare som är legitimerade och behöriga för de ämnen och årskurser de undervisar i. Exempelvis att behöriga lärare undervisar för årskurs 1-3 i ämnet engelska och årskurs 4-6 i samhällsorienterande ämnen samt svenska som andraspråk. Av intervju med rektorn framgår att undervisning av legitimerade och behöriga lärare behöver ses över i alla stadier och årskurser vilket även omfattar högstadiet.

Av intervju med rektorn framgår även att skolan inte har annonserat efter legitimerade och behöriga lärare i de ämnen där undervisning bedrivs av lärare som är visstidsanställda och som saknar lärarlegitimation. Exempelvis gäller detta ämnena engelska, hem-och konsumentkunskap, matematik, franska, idrott och hälsa, teknik, samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen. Orsaken är enligt rektorn att dessa personer genomför behörighetsgrundande utbildning och att det är ett beslut från huvudmannen att dessa personer får kontinuerlig visstidsanställning under tiden de studerar och som omvandlas till en tillsvidare tjänst när lärarna har erhållit sina lärarlegitimationer. I intervjun framkommer att detta sker trots att det är oklart hur lång tid det tar innan personerna har genomfört studierna och erhållit lärarlegitimation. Enligt dokumentstudier framgår att lärare har gjort uppehåll från studierna.

Rättslig reglering

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Vidare framgår av skollagen att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare, bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. (2 kap. 18 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmannen efter denna tid är skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen. (prop. 2009/10:165, s. 653) I förarbetena anges att med "särskilt skäl med hänsyn till eleverna" avses exempelvis behov av att få bort en utbildad lärare som har missbruksproblem från undervisningen. Det ges också exempel på organisatoriska skäl som hastiga svängningar i söktryck och elevkullarnas storlek, tjänstledigheter, förändringar i efterfrågan på viss undervisning eller ökat behov av särskilt stöd. (prop. 2009/10:165, s. 268)

Av förarbetena framgår vidare att om det saknas en lärare eller förskollärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen alltså låta en annan lärare eller förskollärare utan legitimation och rätt behörighet bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det. Finns det ingen sådan person inom huvudmannens organisation bör huvudmannen göra ansträngningar för att rekrytera en legitimerad och behörig lärare eller förskollärare. Visar det sig sedan saknas sökande med legitimation och rätt behörighet får en annan lärare eller förskollärare tillfälligt bedriva undervisningen. (prop. 2010/11:20 s. 84–85)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det är därför problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis. Utöver de generella lärarkompetenserna ska lärare också ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Rektorn som leder och

samordnar det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde, har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare och förskollärare används för sådan undervisning som läraren eller förskolläraren har utbildning för. (prop. 2019/10:165 s. 261 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete att i så stor utsträckning som möjligt erbjuda eleverna på skolan en undervisning som bedrivs av legitimerade och behöriga lärare.

Utredningen visar att organiseringen av utbildningen inte utgår från författningarnas krav på att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare. Exempelvis bedrivs inte undervisningen av behöriga lärare i ämnet engelska i lågstadiet och samhällsorienterande ämnen och svenska som andraspråk i mellanstadiet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och andra författningar och föreskrifter. I ansvaret ingår att se till att det finns legitimerad och behörig personal för undervisningen. Visserligen uppmuntrar huvudmannen personalen att vidareutbilda sig men huvudmannen har inte annonserat eller vidtagit ansträngningar under det senaste året för att rekrytera legitimerade och behöriga lärare i ämnena engelska, hem-och konsumentkunskap, matematik, franska, idrott och hälsa, teknik, samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Om en obehörig lärare ska användas för att bedriva undervisningen, i brist på behöriga och legitimerade lärare, får den obehöriga läraren endast anställas under en tidsbegränsad period. Därefter är huvudmannen och rektorn skyldiga att på nytt försöka rekrytera en behörig och legitimerad lärare.

Anställning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier framgår att det finns en lärare på skolan som är tillsvidareanställd, men som saknar lärarlegitimation. Vidare framgår att läraren inte undervisar i ämnet modersmål. Rektorn uppger vid intervjun att orsaken till att personen är tillsvidareanställd är att en tidigare rektor anställde personen trots att hen saknade lärarlegitimation för det ämne hen undervisar i.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i grundskolan utan

tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i ämnet modersmål. (2 kap. 20 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller anställning av lärare. Utredningen visar att en lärare som saknar legitimation och som inte undervisar i ämnet modersmål har tillsvidareanställts.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elevhälsan framgår att skolan gör en bedömning att en elev har upprepad eller längre frånvaro om frånvaron överstiger 20 procent. Rektorn beskriver att det inte finns någon uttalad procentgräns men att skolans digitala system är inställt på 20 procent. Enligt rektorn kan en elevs frånvaro vara lägre än 20 procent och ändå bedömas som upprepad eller längre. Av intervju med lärare framgår att det råder en osäkerhet kring vilken procentgräns som gäller, 15 eller 20 procent, för att en elevs frånvaro ska bedömas som upprepad eller längre.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att skolan har en rutin av vilken det framgår att lärare ska informera elevhälsan om elever har en hög frånvaro. Rutinen följs dock inte av alla eftersom rutinerna är otydliga och inte implementerade på skolan. Vidare framgår att det är otydligt när och av vem frånvaroutredningar startas på skolan. Enligt lärarna är det mentorn som startar frånvaroutredningar och enligt elevhälsan och rektorn är det elevhälsan där biträdande rektorer ingår som gör detta.

Av frånvarostatistik för läsåret 2023/2024 framgår att 109 elever bedömts ha en upprepad eller längre frånvaro. Av dessa har 66 elever en frånvaro som överstiger 20,1 procent och 43 elever har en frånvaro som överstiger 15 procent. Av intervju med elevhälsan och rektorn framgår att skolan inlett 29 frånvaroutredningar de senaste 12 månaderna. Vidare framgår att det borde ha startats fler frånvaroutredningar då fler än 29 elever bedömts ha upprepad eller längre frånvaro och det inte bedömts som obehövt att utreda frånvaron. Av intervju med rektorn framgår även att rektorn inte alltid sett till att frånvaro anmälts till huvudmannen när utredningar om elevers frånvaro inletts.

Skolinspektionens utredare går igenom frånvarostatistiken för fyra elever vars frånvaro hittills under höstterminen 2024 ligger på mellan 44,6 procent och 82 procent. Enligt lärare och elevhälsan bedöms dessa elever ha en längre eller upprepad frånvaro. Enligt lärarna har det startats

frånvaroutredningar för dessa elever men enligt elevhälsan har det inte startats några frånvaroutredningar. Enligt rektorn arbetar mentorerna för att få tillbaka elever som har längre eller upprepad frånvaro genom att dokumentera sitt arbete och sina kontakter med elever och vårdnadshavare i en så kallad plan för närvaro. Enligt elevhälsan och rektorn är inte plan för närvaro detsamma som att starta en frånvaroutredning där orsakerna till frånvaron utreds.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång (7 kap. 22 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att arbetet med att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta. Detta för att fånga upp elever som riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas och att elever går miste om den utbildning som de har rätt till. Vidare framgår exempel på när det kan anses obehövligt att genomföra en frånvaroutredning. En utredning ska inte behöva genomföras när till exempel en elev har upprepad frånvaro på grund av läkarbesök, men frånvaron gäller under en begränsad tid och kan kompenseras genom extra anpassningar i undervisningen, eller att det rör sig om enstaka tillfällen av giltig frånvaro där orsakerna till frånvaron är uppenbara. Vidare framgår att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras. Det är vidare av vikt att huvudmannen får kännedom om omfattningen av upprepad eller längre frånvaro utifrån sitt ansvar. Det finns skäl för en rektor att snarast informera sin huvudman när en utredning om en elevs upprepade eller längre frånvaro har inletts för att huvudmannen ska kunna agera därefter.

Detta moment är inte avsett att vara betungande. Det räcker med att till exempel skicka ett mejl till huvudmannen om att en utredning har inletts. (prop. 2017/18:182 s. 56 samt s. 59–63)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers frånvaro. Tillsynen visar visserligen att skolan vidtar vissa åtgärder vid elevers frånvaro, men det finns flera elever som skolan bedömt har en upprepad eller längre frånvaro och där någon frånvaroutredning inte har inletts.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i skolans arbete med att rektorn snarast ska se till att anmäla frånvaron till huvudmannen, när en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Detta ska ske oavsett omfattningen av frånvaroutredningen. Att rektorn inte anmäler elevers frånvaro till huvudmannen medför att huvudmannen inte får kännedom om elevernas frånvaro vilket leder till svårigheter för huvudmannen att fullfölja sina skyldigheter utifrån sitt ansvar.

Åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier och intervju med rektorn framgår att det i samtliga åtgärdsprogram saknas uppgifter om vem som ansvarar för att följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen. Orsaken är enligt rektorn att det är ett kommunövergripande dokument som används i verksamheten.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår bland annat att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. (3 kap. 9 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utarbeta åtgärdsprogram. Skolinspektionen konstaterar att i de åtgärdsprogram som är upprättade på skolan saknas uppgifter om vem som är ansvarig för att följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen, vilket är en brist.

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av nationell statistik för läsåret 2022/2023 framgår att en stor andel av eleverna i årskurs 6 och 9 på skolan hade ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på det nationella provet. Avvikelserna är betydligt större än för riket som helhet. Detta gäller för samtliga ämnen som redovisas. Vidare framgår att det i flera ämnen även finns stora avvikelser mellan flickor och pojkars slutbetyg jämfört med resultaten på nationella prov. Av nationell statistik från Skolverket kring relationen mellan det nationella provet i engelska och slutbetyg i årskurs 9, läsåret 2022/2023 framgår att 34,9 procent av skolenhetens elever fick ett högre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 9,5 procent. Det finns också skillnader mellan flickor och pojkar där 40,9 procent av flickorna har ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 11,0 procent. För pojkarna är motsvarande siffra 28,6 procent i jämförelse med rikets 8,1 procent.

Skolinspektionen har även tagit del av skolans sammanställning över resultaten på de nationella proven och elevernas slutbetyg för läsåret 2023/2024 för årskurs 9. Av dokumentationen framgår att i ämnet engelska fick 28 procent av eleverna ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visade. Av statistiken framgår även att elever, i tre fall, har fått ett slutbetyg två steg över resultatet på det nationella provet. I ämnet svenska som andraspråk har 45 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visade. Av statistiken framgår att en elev har fått ett slutbetyg två steg över resultatet på nationella prov och en elev har fått en sänkning med tre steg.

Gällande relationen mellan det nationella provet i matematik och slutbetyg i årskurs 9, läsåret 2022/2023 framgår av nationell statistik att 37,8 procent av skolenhetens elever fick ett högre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 24,2 procent. 42,9 procent av pojkarna har ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 21,5 procent.

Gällande relationen mellan det nationella provet i naturorienterande ämne, fysik och slutbetyg i årskurs 9, läsåret 2022/2023 framgår av nationell statistik att 61,4 procent av skolenhetens elever fick ett högre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 26,7 procent. Det finns också skillnader mellan flickor och pojkar där 73,9 procent av flickorna har ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 32,4 procent. För pojkarna är motsvarande siffra 47,6 procent i jämförelse med rikets 21,4 procent.

Av nationell statistik från Skolverket kring relationen mellan det nationella provet i matematik och slutbetyg i årskurs 6, läsåret 2022/2023 framgår att 43,8 av skolenhetens elever fick ett högre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 24,2 procent. Det finns också skillnader mellan flickor och pojkar där 66,7 procent av flickorna har ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 25,1 procent. För pojkarna är motsvarande siffra 23,5 procent i jämförelse med rikets 23,3 procent.

Skolinspektionen har även tagit del av skolans sammanställning över resultaten på de nationella proven och elevernas slutbetyg för läsåret 2023/2024 för årskurs 6. Av dokumentationen framgår att i ämnet matematik fick 17,9 procent av eleverna ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visade. Inga elever fick ett lägre slutbetyg än vad nationella prov visade.

Av nationell statistik framgår även att flera elever på skolan har ett lägre slutbetyg jämfört med resultatet på nationella prov. Även här är avvikelserna större än för riket som helhet. Gällande relationen mellan det nationella provet i samhällsorienterande ämne, historia och slutbetyg i årskurs 9, läsåret 2022/2023 framgår av nationell statistik att 19 procent av skolenhetens pojkar fick ett lägre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 5,7 procent. Gällande relationen mellan det nationella provet i svenska som andraspråk och slutbetyg i årskurs 6, läsåret 2022/2023 framgår av nationell statistik att 23,5 procent av skolenhetens elever fick ett lägre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 9,5 procent. Relationen mellan det nationella provet i svenska som andraspråk och slutbetyg i årskurs 6, läsåret 2022/2023 visar att 23,5 procent av skolenhetens elever fick ett lägre terminsbetyg jämfört med provbetyget. Motsvarande siffra för riket som helhet var 9,5 procent. Enligt rektorn tyckte betygsättande lärare i ämnet svenska som andraspråk i årskurs 6 att det nationella provet var smalt och för lätt för eleverna, läraren tyckte enligt rektorn att det nationella provet inte kunde tillges så stor vikt vid betygssättningen.

Av lärarintervjuer framgår att vissa lärare på skolenheten anser att orsakerna till att nationella prov inte särskilt beaktas är att en del elever upplever ångest eller har svårigheter i att förstå det svenska språket. En lärare uppger att hen inte hade tillgång till elevernas tidigare betyg vid betygssättningen. Det har också förekommit att lärare som arbetat under en viss tid på skolan satt generellt högre betyg där flera elever fått en höjning i flera steg, exempelvis från E till C. Vidare framkommer i intervju med lärare att lärarna beaktar resultaten på nationella prov på olika sätt

och i olika stor utsträckning vilket medför att elevernas betyg i relation till de nationella proven skiljer sig åt mellan olika klasser.

Av intervju med lärare framgår även att det saknas diskussioner om vad som är framgångsrikt eller utmaningar kring hur lärarna vid betygssättning särskilt ska beakta nationella prov då kompetensutveckling inte skett i hur lärare särskilt ska beakta nationella prov i relation till betygssättning.

Av intervju med rektorn framgår att skolledningen inte har diskuterat avvikelserna gällande resultaten på nationella prov och betyg i årskurs 6 och 9 i arbetslagen. I intervjun framkommer däremot att rektorn i enskilda fall har fört en diskussion med enskild lärare utifrån att avvikelserna var särskilt stora. Vidare framgår av intervjuer med lärare och rektorn att detta är ett utvecklingsområde på skolan där alla arbetslag behöver få kompetensutveckling kring hur nationella prov särskilt ska beaktas vid betygssättning. Enligt rektorn har skolledningen inte uppmärksammat statistiken från 2022/2023 gällande betygsglidning i alla ämnen och inte heller analyserat orsakerna till avvikelserna eller orsaker till skillnaderna mellan flickor och pojkar.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att vid betygssättning enligt 19 och 20 §§ i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl. (10 kap. 20 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att en lärare inte kan bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprovat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att provet särskilt ska beaktas vid betygssättningen understryker att resultatet på ett nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med "särskilda skäl" avses sådana situationer där det finns ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från bestämmelsens huvudregel. Typiskt sett bör det vara fråga om situationer där provresultatet eller resultat på delprov inte ger en rättvisande bild av vad som är tidigare känt om elevens kunskaper och detta beror på omständigheter som eleven inte själv råder över. Det kan exempelvis vara fråga om felande teknik och hjälpmedel som inte fungerat vid ett delprov. Det kan också vara fråga om personliga förhållanden, t.ex. dödsfall i familjen eller vänkretsen eller andra omvälvande händelser. Det kan dock även vara fråga om omständigheter som eleven själv förfogar över, såsom att det har konstaterats att eleven har fuskat vid provet. (prop, 2017/18:14 sid. 26)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärare, i vissa fall, inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven vid betygssättningen. Utredningen visar att det finns stora avvikelser mellan elevernas betyg och resultaten på de nationella proven. Avvikelseerna gäller särskilt för läsåren 2022/2023 i årskurs 9 och i ämnena engelska, matematik, fysik och historia. För läsåret 2023/2024 gäller avvikelseerna särskilt ämnena engelska och svenska som andraspråk. I årskurs 6 för läsåret 2022/2023 gäller avvikelseerna särskilt ämnena svenska som andraspråk samt matematik för läsåret 2023/2024. Det är även stora skillnader mellan flickor och pojkars resultat i flera ämnen. Detta styrks genom nationell statistik och genom intervjuer med lärare och rektorn.

Att de nationella provens resultat inte alltid särskilt beaktas vid betygssättningen styrks även av intervjuer med lärare och rektorn, då det framgår att avvikelseerna inte har analyserats i arbetslagen. Lärarnas skäl till avvikelseerna handlar bland annat om att nationella prov kan bidra till ångest bland eleverna, att elever har svårigheter i att förstå det svenska språket eller i enstaka fall att lärare inte haft tillgång till elevernas tidigare betyg samt att lärare anser att det nationella provet är för enkelt och utifrån det inte särskilt beaktar elevernas resultat på nationella prov vid betygssättningen. Utredningen visar vidare att lärarna delvis har bristfälliga kunskaper om vad det innebär att särskilt beakta resultaten på de nationella proven. Utredningen visar att lärarna beaktar nationella prov på olika sätt och i olika stor utsträckning och att enstaka lärare har olika uppfattning kring de nationella provens betydelse för elevernas slutbetyg. Skolinspektionen finner utifrån det som beskrivits att det får anses sannolikt att alla lärare på skolan inte särskilt beaktar resultatet på de nationella proven vid betygssättning enligt skollagens syfte med bestämmelsen. Att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven innebär flera risker: att eleverna får ett betyg som inte motsvarar deras kunskapsnivå och att betygssättningen inte är likvärdig vare sig inom skolan eller gentemot övriga skolor

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Oxelösunds kommuns verksamhet vid Oxelöskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, undervisning av legitimerade och behöriga lärare, anställning av lärare, frånvaro, åtgärdsprogram och betygssättning. Det finns därför skäl

att förelägga Oxelösunds kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Anmälan till rektorn om utredning av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan framgår att om en förskollärare eller lärare, trots extra anpassningar av den ordinarie undervisningen, befärrar att en elev inte kommer uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas anmäls det till rektorn. Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att i 11 elevexempel där eleverna har F i flera ämnen och över tid är dessa elever anmälda till rektorn. Enligt elevhälsan anmäls även elever med andra svårigheter i sin skolsituation till rektorn för utredning av särskilt stöd.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befärras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. (3 kap. 7 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Maria Mowitz

Föredragande
Signerat av: Maria Mowitz